

322

AD CARDINALITIAM
QVAESTIO MEDICA.
DISCEPTANDA MATVTINIS DISPVATIONIBVS IN
SCHOLIS MEDICORVM DIE IOVIS XVII. MAII M. IOANNE
HAVTIN, DOCTORE MEDICO, MODERATORE PRVDENTISSIMO.

An ab omni humore Arthritis?

MORBI, præter naturam affectus actiones corporis primò per se habentes, quatuor primis causarum generibus maximam suæ generationis partem acceptam referunt. Eorum siquidem nascentium subiecta materia, pars est quædam solida, similis, organica, aut vtraque simul. Inde tres morborum essentielles differentia confurgunt: Intemperies, structura vitiosa, & continuu diuortium. Prima optimam partis simplicioris infringit temperiem. Secunda instrumentaria decentem compositionem peruertit. Tertia vtriusque partem coagmentatam resoluit vñionem. Efficientis verò causæ rationem sortiuntur Sanguis, pituita, bilis, succus melancholicus, tum qualitate, tum quantitate alterata, & quicquid à naturali statu corpus humanum deiecit. Forma, ipsius est morbi definitio, seu species in materiam impressa. Finis, actionum læsio & interitus. Cum autem effectrix sit omnium præstantissima causa, eius in morbis dignoscendis primùm habenda ratio, externumque aut internum alterationis non naturalis principium definienda: ac proinde duo eiusdem summa constituuntur genera. Prius *περιτινι* dicitur, cuius impetus extrinsecus occurrens, vel necessariò ferendus: vel ante præuideri ac declinari potest. Posterius *ενθυμειν*, quod intra corpus consistens, vel alterius interuentu morbum accersit: vel proximè & immediatè eundem fouet & efficit.

QUÆ eâ inter se connectuntur serie, vt prima causa sensibus per uia internas irritet, sicque continens ex antecedente, hæc ex euidente defluat, ac sæpius omnes (quamuis interdum vnica, interdum duæ sint satis) ad morbi procreationem vnâ concurrant. Quod palâ fit in arthride quæ à parte affecta nomen habens, articuli tumor est dolorificus, quem fluxio in eum decumbens exoritur: cuius species partium obsessarum varietate designantur: vt si malleoli, pedij, maximè verò pollicis articulationem inuadat, & in eorum spatia, ligamenta, & tendines ita sese insinuet humor, vt distensione & calore præter naturam ibi concepto dolorem pariat, nascetur *ποδαγρα* (quâ rarò eunuchi, rariùs mulieres & pueri corripuntur) si manum infestet aut illius partes, *χειραγρα*. Sin eam quâ femur alligatur coxendici occupet compagem, *ισχιας*, quæ dolorum acerbitate vehementissima multos podagram nondum expertos frequenter exercet. Si denique ad genua progrediatur affluxus, & in eorum iuncturas irruat, *γοναγρα* exorietur.

CUM autem plurimæ (nunquam enim omnes in discriminatim) ossum afficiantur commissuræ, vera tum demùm arthritidis existit, quæ podagræ vt plurimum succedens, vere & autumnopotissimum inualescit: Huius euidentes sunt causæ, crapula, liberalior vini potus, venæ immo dicus vsus, (hinc vini coitusque abstinentiâ arthritici mitescunt dolores) somnus longior, exercitationum intermissio, consuetarum vacationum suppressio: à quibus antecedentes & internæ ciuntur, copiosior nimirum humoris insensu prouentus, eiusdem motus & fluor, & partium imbecillitas, quæ ex vinculorum & membranarum laxitate, viarumque amplitudine æstimanda, aut à parentum arthriticorum seminariâ contagione, aut proprio vitio, vitæque intemperantiâ, vt concussione, motu nimio, contrahitur. Verùm nisi ad hanc natiuam partium *απορια*, succorum cruditas accesserit, tanti morbi sæuitia & impetus eludetur. Nam licet aliquando congestio (vt in lue venerea) arthriticam generet passionem, fluxione tamen ferè semper excitatur: cuius origo nedum partes capitis extra caluam sitæ, sed & ipsum interius cerebrum, hepar, & renes habentur. Via autem non solum media sunt inter carnem & cutem spatia, verùm & venæ & arteriæ, per quas aliquantum tenuis humor leuissimâ æstus, frigoris, aut perfrictionis occasione, aut suâ sponte de sede decedit, & in subiectas partes illabitur.

VBI tandem impactus, caloris nostri, vehementiorumque medicamentorum vi crassescit, & parte tenui dissipatâ sæx quædam terrena manet, quæ frequenti influxione coacta in tophum concrefcit (vnde arthritidis no dola, incipiens remedij capax non confirmata.) Nec enim nudæ qualitatis sola intensio, affectus eiusmodi atrocissimis doloribus per interualla recurrentibus molesti continens est causa, sed humor ossium cavitatibus & ligamentis infixus, manifesto tumore sæpe conspicuus, qui prout varius est, varia edit symptomata, propriisque innotescit signis. Sic à sanguinis excessu morbum articulare quamproximè foueri arguunt, dolor partis læsæ pulsatorius, eiusdem & venarum circumiacentium tumor insignis cum rubore, accessiones quotidianæ breuiores, iuuenilis ætas, vernalis constitutio, antegressum viuendi genus congerendo sanguini accommodatum. Pituitæ verò dominium accusant suffusio coloris subalbidi aquæ inter cutem similis, tumor tactui cedens, & mollis, dolor mitis, exacerbationes singulis diebus diuturniores.

QUOD si partis obsessæ efferuescentiâ, sub pallido aut sub rubeo eiusdem colore, febris ardore, dolore acerrimo, intensissimi caloris perceptione à calidis irritatâ, à mitigantibus repressâ, nullo aut paruo admodum tumore, vigiliis, fatigationibus, citissimâ de loco ad locum doloris mutatione sese prodat arthritidis, feruenti potius & bilioso humori, quàm pituitoso & frigido debet adscribi. Sin correptus articulus nigro colore, aut ad obscuram rubedinem vergente inficiatur, & dolor adsit profundior instar scalpelli perforantis, loci asperitas, frigoris sensus, necnon paroxysmi tum impetu tum magnitudine mediocres quarto quoque die redeant, ætasque sit inclinans, & temperies frigida sicca, ac prorsus extent cætera humoris melancholici redundantis argumenta, ipsum arthritidis (quod tamen rarò contingit) immediatum auctorem esse certissimum est.

Ergo ab omni humore Arthritis.

Defendebat PETRVS BARON Stenpanus anno Domini 1601.

F.M.P.
BIBLIOTHEQUE